

Prilog 1:

**Vlada Crne Gore
Ministarstvo evropskih poslova**

INFORMACIJA

o Finansijskom sporazumu između Vlade Crne Gore i Evropske komisije za proširenje trans-evropske saobraćajne mreže u Crnoj Gori, Ruta 4, dionica Mateševo-Andrijevića u okviru Višegodišnjeg akcionog plana za period 2024-2027

Novembar, 2024. godine

1. Uvodne informacije

U oktobru 2020. godine, Evropska komisija usvojila je sveobuhvatan Ekonomski i investicioni plan (EIP) za Zapadni Balkan, čiji je cilj podsticanje dugoročnog ekonomskog oporavka regiona, podrška zelenoj i digitalnoj tranziciji, kao i podsticanje regionalne integracije i konvergencije s Evropskom unijom. Kako bi podržala implementaciju zrelih vodećih projekata u oblasti saobraćaja identifikovanih u EIP-u, Evropska komisija će pomoći Crnoj Gori u daljem razvoju TEN-T saobraćajne mreže, posebno Rute 4. U julu 2024. godine, u okviru EIP-a, Komisija je odobrila i grant u iznosu od 100 miliona eura iz IPA III sredstava za izgradnju dionice auto-puta Bar-Boljare, između Mateševa i Andrijevice.

Kada su nacionalna strateška dokumenta u pitanju, *Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore za period 2019-2035.* je glavni dokument koji utvrđuje prioritete u sektoru transporta u Crnoj Gori do 2035. godine. Prioriteti Strategije razvoja saobraćaja Crne Gore su usklađeni sa regionalnim kontekstom i kontekstom Evropske unije i navedeni su kao pet strateških ciljeva, i to: 1) Ekonomsko blagostanje, 2) Dostupnost, obavljanje operacija i kvalitet usluga, 3) Sigurnost i bezbjednost, 4) Integracija u EU, 5) Ekološka održivost. Prioriteti koji se odnose na drumski saobraćaj su: 1) Transportne investicije, 2) Nivo usluge mreža, 3) Finansijska održivost, 4) Uvođenje inteligentnih transportnih sistema (ITS) i 5) Intermodalnost i prevoz tereta u drumskom saobraćaju.

Projekti sa Jedinstvene liste prioriternih infrastrukturnih projekata (JLPIP) uključeni su u prve prioritne projekte „Transportne investicije“. Prema posljednjem ažuriranju (2021. godine) Jedinstvene liste prioriternih infrastrukturnih projekata sve dionice autoputa Bar-Boljare ocjenjene su kao glavni prioritet (sa ukupnom strateškom relevantnošću od 92%) pri čemu je Dionica IV (Mateševo – Andrijevice) dobila najveću ocjenu strateške relevantnosti 94% u odnosu na ostale dionice autoputa Bar Boljare (koje imaju stratešku relevantnost 92%).

S tim u vezi, akcija, koja je predmet ovog Finansijskog sporazuma, podržava implementaciju Ekonomskog i investicionog plana za Zapadni Balkan i prateće Agende povezivanja, s ciljem podsticanja dugoročnog oporavka regiona. Održivi saobraćaj, zaštita životne sredine, klimatske promene, obnovljivi izvori energije, digitalna povezanost i poboljšane veze kroz održivu infrastrukturu ključni su za ekonomsku integraciju i ubrzani razvoj regiona u odnosu na Evropsku uniju. Povezivanje unutar regiona, kao i s Evropskom unijom, predstavlja ključni faktor za rast i zapošljavanje na Zapadnom Balkanu. Proširenje Transevropske transportne (TEN-T) mreže na Zapadni Balkan omogućava ubrzanje reformskih politika i fokusiranje ulaganja na ključne koridore i međuregionalnu povezanost.

2. Finansijski sporazum

Glavni cilj izgradnje druge dionice autoputa, Mateševo-Andrijevice, je ostvarenje punog regionalnog povezivanja, uz smanjenje regionalnih neravnomjernosti i uvezivanje sa mrežom Trans-evropskih koridora, dostizanje standarda Evropske unije i proklamovanih ciljeva koji se odnose na nesmetan protok ljudi, roba, usluga i kapitala, u skladu sa ciljevima kreiranja Jedinstvenog ekonomskog prostora Zapadnog Balkana i približavanja regiona tržištu EU. Samim tim, cilj predmetne akcije i Finansijskog sporazuma kojim je obuhvaćena je unapređenje postojeće saobraćajne infrastrukture i jačanje drumskog saobraćaja, koji predstavlja nacionalni prioritet za Crnu Goru, posebno u pogledu koridora koji povezuje Bar, glavnu luku Crne Gore, sa granicom Srbije, kod Boljara. Poboljšanje transportnih veza smanjuje gužve, olakšava trgovinu unutar zemlje i prekograničnu trgovinu, skraćuje vrijeme putovanja i

povećava bezbjednost na putevima. Povećana trgovina (i roba i usluga) dovodi do otvaranja novih radnih mjesta, podstiče konkurentnost i stvara bolje mogućnosti za saradnju i inovacije. Omogućiće efikasnu, bezbjednu i brzu vezu između manje razvijenog sjevernog i razvijenijeg južnog područja Crne Gore, stvarajući mogućnost za povezivanje i integraciju ovih područja i poboljšanje prometa ljudi i robe, što će ujedno olakšati pristup regionalnim tržištima. Budući da je autoput Bar-Boljare produžetak koridora Orijent (Bliski Istok)/Istočni Mediteran (OIM) na Zapadni Balkan, omogućiće se efikasnija povezanost između zemalja sjeverne, centralne i južne Evrope i Zapadnog Balkana. To će ujedno povećati potencijal Luke Bar, jer će doći do poboljšanja njene povezanosti sa OIM koridorom, što će omogućiti povećanje izvoza država u regionu koje nemaju izlaz na more.

Ukupna procijenjena vrijednost projekta je 600 miliona eura. Evropska komisija je za ovaj projekat ranije odobrila sredstva kroz Zapadnobalkanski investicioni okvir u iznosu od 7,5 miliona eura za pripremu studije izvodljivosti, njeno ažuriranje i pripremu idejnog projekta, dok je u julu 2024. godine u okviru Ekonomsko-investicionog plana (EIP) za Zapadni Balkan usvojila odluku o finansiranju granta od 100 miliona eura iz IPA III sredstava za podršku izgradnji dionice auto-puta Bar-Boljare, između Mateševa i Andrijevice.

Kontribucija budžeta EU po godinama, za period 2024-2027, sa rokovima za zaključivanje finansijskog sporazuma je prikazana u tabeli niže:

1.500.000,00 eur	2024. godina	najkasnije do 31.12.2025. godine
8.500.000,00 eur	2025. godina	najkasnije do 31.12.2026. godine
40.000.000,00 eur	2026. godina	najkasnije do 31.12.2027. godine
50.000.000,00 eur	2027. godina	najkasnije do 31.12.2028. godine

Ova akcija će se sprovoditi u indirektnom upravljanju, u saradnji sa Evropskom bankom za obnovu i razvoj (EBRD). Implementacija akcije podrazumijeva, između ostalog: ugovaranje, informisanje i vidljivost, praćenje i izveštavanje o akcionim aktivnostima, kao i njihovu evaluaciju kad god je to relevantno, u skladu sa principom dobrog finansijskog upravljanja. Takođe, implementacijom ovog Finansijskog sporazuma stvoriće se dodatni direktni prihodi za budžet Crne Gore, jer će se realizacijom Sporazuma, pored unapređenja saobraćajne infrastrukture, angažovati domaće građevinske kompanije i građevinska operativa, kao i dobavljači opreme, materijala i domaća radna snaga. Takođe će se stvoriti uslovi za korištenje značajnog iznosa bespovratnih sredstava iz budžeta EU i, kroz povećan nivo investicija u saobraćajnom sektoru, omogućiti jačanje konkurentnosti.

Konačno, potpisivanje predmetnog Finansijskog sporazuma od strane ovlašćenog predstavnika Vlade Crne Gore je preduslov za korišćenje opredijeljenih EU sredstava i početak sprovođenja aktivnosti koje su programom planirane.

Prilog 2:

FINANSIJSKI SPORAZUM

POSEBNI USLOVI

Evropska komisija , u daljem tekstu: Komisija, postupajući u ime Evropske unije, u daljem tekstu: Unija,

s jedne strane, i

Crna Gora, u daljem tekstu: država korisnica IPA III podrške, koju predstavlja Ministarstvo evropskih poslova,

s druge strane,

saglasile su se o sljedećem:

Član 1 - Višegodišnji akcioni program

- (1) Unija je saglasna da finansira, a država korisnica IPA III podrške je saglasna da prihvati finansiranje sljedećeg Višegodišnjeg akcionog programa, na način kako je opisano u Aneksu I:

Proširenje trans-evropske saobraćajne mreže u Crnoj Gori, Ruta 4, dionica Matešev-Andrijevića

Broj globalnih obaveza za 2024. godinu: JAD.1472274

Ovaj Višegodišnji akcioni program se finansira iz budžeta Unije na osnovu sljedećeg osnovnog akta: Instrument pretpristupne podrške (IPA III)¹

- (2) Ukupni procijenjeni troškovi ovog Višegodišnjeg akcionog programa iznose 600.000.000,00 eura, a maksimalni doprinos Unije ovom Višegodišnjem akcionom programu je određen na 100.000,00 eura.

Ovaj doprinos Unije dijeli se na godišnje obaveze za period 2024-2027 u skladu sa Aneksom I. Ništa u ovom Finansijskom sporazumu ne može se tumačiti kao da implicira finansijsku obavezu Unije u vezi sa kreditima koji još nisu odobreni usvajanjem budžeta EU. Komisija će pismenim putem obavijestiti državu korisnicu IPA III podrške o usvajanju naknadnih budžetskih obaveza navedenih u Aneksu I.

Ovaj Višegodišnji akcioni program zahtijeva finansijske doprinose i države korisnice IPA III podrške i Unije. Presjek odgovarajućih finansijskih doprinosa utvrđen je u Aneksu I.

¹ Uredba (EU) 2021/1529 Evropskog parlamenta i Savjeta od 15. septembra 2021. godine o uspostavljanju Instrumenta pretpristupne pomoći (IPA III), OJ L 330, 20.9.2021, str. 1.

- (3) Višegodišnji akcioni program se sprovodi u skladu sa Akcionim dokumentima datim u Aneksu I.

Član 2 – Period izvršenja i period operativnog sprovođenja

- (1) Period izvršenja ovog Finansijskog sporazuma, kako je definisano članom 12 Aneksa II (Opšti uslovi) je 12 godina od zaključenja ovog Finansijskog sporazuma, ili sporazuma o naknadnim budžetskim obavezama.
- (2) Trajanje perioda operativnog sprovođenja ovog Finansijskog sporazuma, kako je definisano članom 12 Aneksa II (Opšti uslovi), određeno je na 6 godina od zaključenja ovog Finansijskog sporazuma, ili sporazuma o naknadnim budžetskim obavezama.

Član 3 – Adrese i komunikacija

Sva komunikacija u vezi sa sprovođenjem ovog Finansijskog sporazuma mora biti u pisanoj formi, izričito se odnosi na Višegodišnji akcioni program kao što je navedeno u članu 1 stav 1 i šalje se na sljedeće adrese:

- a) Za Komisiju:

Gđa Valentina Superti
Direktorica direkcije D, Zapadni Balkan
Generalni direktorat za susjedstvo i pregovore o proširenju (DG NEAR)
Rue de la Loi 15
Evropska komisija
B-1049 Brisel, Belgija
E-mail: NEAR-D2@ec.europa.eu

- b) za državu korisnicu IPA III podrške

Gospodin Bojan Vujović
Zamjenik Nacionalnog IPA koordinatora
Ministarstvo evropskih poslova
Bulevar Revolucije 15, 81000 Podgorica, Crna Gora e-mail: bojan.vujovic@mep.gov.me

Član 4 – Kontaktna osoba za OLAF

Kontaktna osoba države korisnice IPA III podrške sa odgovarajućim ovlašćenjima da neposredno saraduje sa Evropskom kancelarijom za borbu protiv prevara (OLAF) u cilju olakšavanja operativnih aktivnosti OLAF-a je:

Kontakt osoba za AFCOS/Kancelarija
AFCOS Gđa Nataša Kovačević
Ministarstvo finansija Crne Gore
Stanka Dragojevića 2, 81000 Podgorica, Crna
Gora natasa.kovacevic@mif.gov.me

Član 5 – Okvirni finansijski sporazum o partnerstvu

Višegodišnji akcioni program se sprovodi u skladu sa odredbama Okvirnog finansijskog sporazuma o partnerstvu (FFPA) između Evropske komisije i Crne Gore o aranžmanima za sprovođenje finansijske podrške Unije Crnoj Gori u okviru Instrumenta za pretpristupnu pomoć (IPA III), koji je stupio na snagu 29. oktobra 2022. godine (u daljem tekstu 'FFPA'). Ovaj Finansijski sporazum dopunjuje odredbe gorepomenutog Okvirnog finansijskog sporazuma o partnerstvu (FFPA). U slučaju konflikta između odredaba ovog Finansijskog sporazuma s jedne strane i odredaba odgovarajućeg Okvirnog finansijskog sporazuma o partnerstvu (FFPA) s druge strane, prednost ima Okvirni sporazum (FFPA).

Član 6 - Aneksi

(1) Ovaj Finansijski sporazum sastoji se od:

- (a) ovih Posebnih uslova;
- (b) Aneksa I: Akcioni dokument za proširenje Trans-evropske transportne mreže u Crnoj Gori, Ruta 4, dionica Mateševo - Andrijevisa;
- (c) Aneksa IA: Tabela budžeta
- (d) Aneksa II: Opšti uslovi

U slučaju konflikta između odredaba Aneksa i odredaba ovih Posebnih uslova, prednost imaju Posebni uslovi. U slučaju konflikta između odredaba Aneksa I i odredaba Aneksa II, prednost ima Aneks II.

Član 7– Zaključenje i stupanje na snagu

Ovaj Finansijski sporazum se smatra zaključenim na dan kada ga potpiše poslednja strana, a najkasnije do 31. decembra 2025. godine.

Ovaj Finansijski sporazum stupa na snagu na dan kada ga potpiše posljednja strana.

Ovaj Finansijski sporazum sačinjen je u dva primjerka na engleskom jeziku, od kojih se jedan predaje Komisiji, a drugi državi korisnici IPA III podrške.

Za državu korisnicu IPA III:

Gđa Maida Gorčević
Ministarka
Ministarstvo evropskih
poslova

Datum:

Potpis

Za Komisiju:

Gđa Valentina Superti
Direktorica direkcije D, Zapadni Balkan
Generalni direktorat za susjedstvo i
pregovore o proširenju, Evropska komisija

Datum:

Potpis

ANEKS II - OPŠTI USLOVI

Sadržaj

Prvi dio: Odredbe koje se primjenjuju na aktivnosti za koje je država korisnica IPA III podrške Ugovorno tijelo u okviru indirektnog upravljanja (od strane države Korisnice IPA III podrške)(IMBC).....	2
Član 1 - Opšta načela	2
Član 1a - Nabavke i dodjela bespovratnih sredstava (grantova)	2
Član 1b - Isključenje i administrativne sankcije	4
Član 2 - Komunikacija i vidljivost.....	5
Član 3 - Ex-ante i ex post kontrole postupaka nabavki i dodjeljivanja bespovratnih sredstava i ex post kontrole ugovora i bespovratnih sredstava koje će sprovesti Komisija	5
Član 4 - Bankovni računi, računovodstveni sistemi i priznati troškovi	6
Član 5 - Odredbe o izvršenim plaćanjima državi korisnici IPA III podrške od strane Komisije.....	6
Član 6 - Prekid plaćanja.....	7
Član 7 - Povraćaj sredstava.....	8
Član 7.a - Finansijske korekcije i zatvaranje	8
Drugi dio: Odredbe koje se primjenjuju na budžetsku podršku	10
Član 8 - Dijalog o politici	10
Član 9 - Provjera uslova i isplata	10
Član 10 - Transparentnost budžetske podrške.....	10
Član 11 - Povraćaj sredstava za budžetsku podršku	10
Treći dio: Odredbe koje važe za ovaj Finansijski sporazum bez obzira na način upravljanja	11
Član 12 - Period izvršenja, period operativnog sprovođenja i rok za ugovaranje	11
Član 13 - Dozvole i ovlaštenja.....	12
Član 14 - Zahtjevi u pogledu izvještavanja	12
Član 15 - Prava intelektualne svojine.....	12
Član 16 - Konsultacije između države korisnice IPA III podrške i Komisije	12
Član 17 - Izmjene i dopune ovog Finansijskog sporazuma	13
Član 18 - Obustava ovog Finansijskog sporazuma	13
Član 19 - Okončanje ovog Finansijskog sporazuma.....	14
Član 20 - Primjenjivo pravo, rješavanje sporova	14
Član 21 - Restriktivne mjere EU.....	16

Prvi dio: Odredbe koje se primjenjuju na aktivnosti za koje je država korisnica IPA III podrške Ugovorno tijelo okviru indirektnog upravljanja (od strane države korisnice IPA III podrške)(IMBC).

Član 1 - Opšta načela

- (1) Svrha Prvog dijela je da se postave pravila za vršenje povjerenih zadataka u vezi sa sprovođenjem budžeta kao što je opisano u Aneksu I i da se definišu prava i obaveze koje i država korisnica IPA III podrške i Komisija imaju prilikom obavljanja ovih zadataka.

Prvi dio primjenjuje se na zadatke sprovođenja budžeta koji su povjereni državi korisnici IPA III podrške koji se odnose samo na doprinos Unije, ili u kombinaciji sa sredstvima države korisnice IPA III podrške ili sredstvima treće strane, ukoliko se ta sredstva sprovode prilikom zajedničkog sufinansiranja.
- (2) Država korisnica IPA III podrške ostaje odgovorna za ispunjenje obaveza propisanih ovim Finansijskim sporazumom i Okvirnim finansijskim sporazumom o partnerstvu (u daljem tekstu: FFPA). U skladu sa članom 6, članom 18, članom 19 i članom 21, Komisija zadržava pravo da prekine plaćanja i da obustavi i/ili raskine ovaj Finansijski sporazum.
- (3) Država korisnica IPA III podrške dužna je da poštuje minimalnu stopu svog doprinosa navedenog u Aneksu I. U slučaju doprinosa i iz države korisnice IPA III podrške i iz Unije, doprinos države korisnice IPA III podrške biće na raspolaganju u isto vrijeme kad i odgovarajući doprinos Unije.
- (4) U svrhu primjene člana 25 FFPA o zaštiti ličnih podataka, lični podaci:
 - se obrađuju zakonito, pravično i na transparentan način u odnosu na lice na koji se podaci odnose;
 - prikupljaju se u određene, izričite i legitimne svrhe i ne obrađuju se dalje na način koji nije primjeren tim svrhama;
 - su adekvatni, relevantni i ograničeni na ono što je neophodno u odnosu na svrhe za koje se obrađuju;
 - su tačni i, ukoliko je to neophodno, ažurirani;
 - se obrađuju na način koji obezbjeđuje odgovarajuću bezbjednost ličnih podataka i
 - čuvaju se u obliku koji dopušta identifikaciju lica na koje se podaci odnose ne duže nego što je neophodno za svrhe za koje se lični podaci obrađuju.

Lični podaci koji su dio dokumenata koje korisnik IPA III podrške vodi i čuva u skladu sa stavom 2 člana 1a moraju biti izbrisani nakon isteka rokova utvrđenih u tom stavu.

Član 1a – Nabavke i dodjela bespovratnih sredstava (grantova)

- (1) Ne dovodeći u pitanje član 18 stav 5 FFPA, zadatke iz stava 1 člana 1 izvršava korisnik IPA III podrške u skladu sa procedurama i standardnim dokumentima koje je utvrdila i objavila Komisija za dodjelu ugovora o nabavkama i bespovratnim sredstvima u eksternim akcijama, naročito praktičnim vodičem o ugovornim procedurama za eksterne akcije Evropske unije (PRAG), koji je bio na snazi u trenutku pokretanja predmetnog postupka, kao i u skladu sa neophodnim standardima vidljivosti i komunikacije navedenim u članu 2 stav 2.

Država korisnica IPA III podrške sprovodi postupke nabavki i dodjele bespovratnih sredstava, zaključuje ugovore koji iz ovih postupaka proizilaze i osigurava da su sva dokumenta relevantna za revizorski trag napisana na jeziku ovog Finansijskog sporazuma.

(2) Ne dovodeći u pitanje član 49 FFPA, država korisnica IPA III podrške čuva sva relevantna prateća finansijska i ugovorna dokumenta od dana stupanja na snagu ovog Finansijskog sporazuma, ili od ranijeg datuma ukoliko su postupak nabavki, poziv za dostavljanje predloga ili postupak direktne dodjele bespovratnih sredstava pokrenuti prije stupanja na snagu ovog Finansijskog sporazuma i to pet godina od dana zatvaranja programa. Država korisnica IPA III podrške posebno vodi računa o sljedećem:

(a) Postupci nabavke:

- i) Obavještenje o najavi sa dokazom o objavljivanju obavještenja o nabavci i bilo kakvih ispravaka;
- ii) Imenovanje odbora za uži izbor;
- iii) Izvještaj o užem izboru (uključujući anekse) i prijave;
- iv) Dokaz o objavljivanju obavještenja o užem izboru;
- v) Pisma kandidatima koji nisu ušli u uži izbor;
- vi) Poziv za učešće u tenderu ili ekvivalentnom postupku;
- vii) Tendersku dokumentaciju uključujući anekse, pojašnjenja, zapisnike sa sastanaka, dokaz o objavljivanju;
- viii) Imenovanje komisije za evaluaciju;
- ix) Izvještaj o otvaranju tendera, uključujući anekse;
- x) Izvještaj sa evaluacije/pregovora, uključujući anekse i primljene ponude²;
- xi) Pismo obavještenja;
- xii) Propratno pismo za dostavljanje ugovora;
- xiii) Pisma neuspješnim kandidatima;
- xiv) Obavještenje o dodjeli/poništenju, uključujući dokaz o objavljivanju;
- xv) Potpisani ugovori, izmjene, dodaci, izvještaji o sprovođenju i relevantna korespondencija.

(b) Pozivi na dostavljanje predloga i direktnu dodjelu bespovratnih sredstava:

- i) Imenovanje komisije za evaluaciju;
- ii) Početni i administrativni izvještaj, uključujući anekse i dostavljene prijave³;
- iii) Pisma uspješnim i neuspješnim kandidatima nakon procjene sažetka projekta;
- iv) Izvještaj o procjeni sažetka projekta;
- v) Izvještaj o evaluaciji potpune prijave ili izvještaj sa pregovaranja sa relevantnim aneksima;

² Eliminacija neuspjelih ponuda pet godina nakon zatvaranja postupka nabavki.

³ Eliminacija neuspjelih prjava tri godine nakon zatvaranja postupka dodjele bespovratnih sredstava

- vi) Provjera prihvatljivosti i prateća dokumenta;
- vii) Pisma uspješnim i neuspješnim kandidatima sa odobrenom listom rezervi nakon potpune procjene prijave;
- viii) Propratno pismo za dostavljanje ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava;
- ix) Obavještenje o dodjeli/ poništenju, uključujući dokaz o objavljivanju;
- x) Potpisani ugovori, izmjene, dodaci i relevantna korespondencija.

Osim toga, finansijska i ugovorna dokumenta iz stava 2(a) i 2(b) moraju biti dopunjena svim relevantnim pratećim dokumentima kako se to zahtijeva procedurama iz stava 1 ovog člana, kao i svim relevantnim dokumentima koja se odnose na plaćanja, povraćaj sredstava i operativne troškove, na primjer izvještajima o projektima i provjerama na licu mjesta, prihvatanju roba i radova, garancijama, jemstvom, izvještajima nadzornih organa.

- (3) Operacije koje sufinansira Unija u okviru Programa mogu takođe dobiti i finansijska sredstva od međunarodne organizacije, države članice, treće zemlje ili regionalne organizacije.

Član 1b – Isključenje i administrativne sankcije

- (1) Prilikom primjene postupaka i standardnih dokumenata koje je utvrdila i objavila Komisija za dodjelu ugovora o nabavci i bespovratnih sredstava, država korisnica IPA III podrške dužna je da shodno tome osigura da se nijedan ugovor o nabavci ili bespovratnim sredstvima koji se finansira iz sredstava EU ne dodjeljuje privrednom subjektu ili podnosiocu zahtjeva za dodjelu bespovratne pomoći ukoliko se privredni subjekt ili podnosilac zahtjeva za dodjelu bespovrate pomoći, bilo on sam ili pak osoba koja ima ovlaštenja za zastupanje, za donošenje odluka ili kontrolu nad njim, nalazi u jednoj od situacija u kojoj dolazi do isključenja, a koje su predviđene odgovarajućim postupcima i standardnim dokumentima Komisije.
- (2) Država korisnica IPA III podrške dužna je da odmah obavijesti Komisiju ukoliko se kandidat, ponuđač ili podnosilac zahtjeva nađe u situaciji u kojoj dolazi do isključenja iz stava (1) ili je počinio nepravilnosti i prevaru kako je definisano u članu 51 stav 5 FFPA ili je pokazao značajne nedostatke u ispunjavanju glavne obaveze u sprovođenju pravne obaveze koja se finansira iz budžeta Unije.
- (3) Prilikom dodjele ugovora o nabavci ili bespovratnim sredstvima, država korisnica IPA III podrške dužna je da uzme u obzir informacije sadržane u Sistemu ranog otkrivanja i isključenja (EDES) koji je izdala Komisija. Pristup informacijama može biti obezbijeđen preko kontaktne tačke ili putem konsultacija sa Komisijom korištenjem sljedećih sredstava (Evropska komisija, Generalni direktorat za budžet, Računovodstveni službenik Komisije M015, B-1049 Brisel, Belgija, putem elektronske pošte na adresu BUDG-C01-EXCL- DB@ec.europa.eu , u kopiji navesti adresu Komisije navedenu u članu 3 Posebnih uslova). Svaki ugovor ili bespovrata pomoć zaključeni s ugovaračem ili korisnikom bespovratnih sredstava koji se u trenutku sklapanja ugovora nalaze u situaciji u kojoj dolazi do isključenja moraju biti isključeni iz finansiranja Unije i može se primijeniti mehanizam finansijskih korekcija u skladu s članom 7a.
- (4) Ukoliko država korisnica IPA III podrške sazna za situaciju isključenja iz stava (1) u sprovođenju zadataka opisanih u Aneksu I, država korisnica IPA III podrške, dužna je da, shodno uslovima svog nacionalnog zakonodavstva, ukloni privredni subjekat ili podnosioca zahtjeva za dodjelu bespovratnih sredstava iz predmetnog postupka i isključi

ga iz svojih budućih postupaka nabavke ili dodjele bespovratih sredstava. Država korisnica IPA III podrške može izreći i novčanu kaznu srazmjernu vrijednosti predmetnog ugovora. Odbijanja, isključenja i/ili novčane kazne izriču se nakon adversarnog postupka kojim se osigurava ostvarenje prava na odbranu ugovarača ili korisnika bespovratne pomoći. Država korisnik IPA III podrške dužna je da obavijesti Komisiju u skladu sa stavom 2 ovog člana.

Član 2 - Komunikacija i vidljivost

- (1) U skladu sa članom 24 FFPA, država korisnica IPA III podrške preduzima neophodne mjere kako bi obezbijedila vidljivost finansijskih sredstava EU za aktivnosti koje su joj povjerene i priprema koherentan plan vidljivosti i aktivnosti komunikacije koji treba dostaviti Komisiji na saglasnost u roku od 2 mjeseca od dana stupanja na snagu ovog Finansijskog sporazuma.
- (2) Ove aktivnosti komunikacije i vidljivosti moraju biti u skladu sa Priručnikom za komunikaciju i vidljivost za eksterne akcije EU koji je bio na snazi u vrijeme datih aktivnosti, a koji propisuje i objavljuje Komisija.

Član 3 - Ex-ante i ex post kontrole postupaka nabavki i dodjeljivanja bespovratnih sredstava i ex post kontrole ugovora i bespovratnih sredstava koje će sprovesti Komisija

- (1) Komisija može vršiti ex ante kontrole javnih konkursa za dodjelu ugovora i bespovratnih sredstava za sljedeće faze nabavki:
 - (a) odobravanje obavještenja o ugovorima za nabavku i svih ispravki;
 - (b) odobravanje tenderske dokumentacije i smjernica za podnosiocima zahtjeva za dodjelu bespovratnih sredstava;
 - (c) odobravanje sastava komisija za evaluaciju;
 - (d) odobravanje izvještaja o procjeni, odluka o odbijanju i dodjeli⁴
 - (e) odobravanje ugovornih dosijea i dopuna ugovoru.
- (2) Kada je riječ o ex-ante kontrolama Komisija odlučuje o sljedećem:
 - (a) o vršenju ex-ante kontrola svih spisa, ili
 - (b) o vršenju ex-ante kontrola nad odabirom takvih spisa, ili
 - (c) o potpunom izostavljanju ex-ante kontrola.
- (3) Ukoliko Komisija odluči da sprovede ex-ante kontrole u skladu sa stavom 2(a) ili (b) ovog člana, ona obavještava državu korisnicu IPA III podrške o spisima koji su odabrani za ex-ante kontrole. Država korisnica IPA III podrške dužna je da dostavi Komisiji svu potrebnu dokumentaciju i informacije po prijemu obavještenja da je odabran spis za ex-ante kontrolu, najkasnije u vrijeme dostavljanja obavještenja o nabavci ili programu rada na objavljivanje.
- (4) Komisija može odlučiti da sprovede ex-post kontrole postupaka dodjele koji nisu bili podvrgnuti ex-ante kontroli (u roku od 6 mjeseci od potpisivanja ugovora).
- (5) Komisija može odlučiti da izvrši ex-post kontrole, uključujući revizije i provjere na licu

⁴ Za ugovore o uslugama ovi koraci uključuju ex-ante kontrole koje se odnose na odobrenje užeg izbora.

mjesta, u bilo kom trenutku bilo kog ugovora ili bespovratnih sredstava koje je dodijelila država korisnica IPA III podrške, a koji proizilaze iz ovog Finansijskog sporazuma. Država korisnica IPA III podrške dužna je da stavi na raspolaganje svu potrebnu dokumentaciju i informacije koje su neophodne Komisiji po prijemu obavještenja da je određeni spis odabran za ex-post kontrolu. Komisija može da ovlasti određeno lice ili subjekt da u njeno ime izvrši ex-post kontrole.

Član 4 - Bankovni računi, računovodstveni sistemi i priznati troškovi

- (1) Nakon stupanja na snagu ovog Ugovora o finansiranju, Tijelo za upravljanje računima i Posredničko tijelo za finansijsko upravljanje (IBFM) države korisnice IPA III podrške koja predstavlja Ugovorno tijelo programa dužni su da otvore najmanje jedan bankovni račun izražen u evrima. Ukupan bankovni saldo za Program predstavlja zbir bilansa na svim bankovnim računima Programa koje su u vlasništvu Tijela za upravljanje računima i svih uključenih posredničkih tijela za finansijsko upravljanje (IBFM) države korisnice IPA III podrške. Izvještavanje o svim bankovnim računima povezanim sa svakim pojedinačnim programom evidentira se putem IPA-APP5 aplikacije.
- (2) Država korisnica IPA III podrške priprema i dostavlja Komisiji planove isplata predviđenih za period sprovođenja Programa slijedeći model iz tačke (d) Aneksa III. Ovi planovi se ažuriraju i podnose sa svakim zahtjevom za sredstva iz člana 5 stav 1 i člana 5 stav 3, sa godišnjim finansijskim izvještajem iz člana 14 stav 2 i sa procjenom očekivanih zahtjeva za plaćanje iz člana 33 stav 3 FFPA. Planovi predviđenih isplata moraju biti zasnovani na stvarnim i realnim potrebama i potkrijepljeni detaljnom dokumentovanom analizom (uključujući planirano ugovaranje i raspored plaćanja po ugovoru) koja se dostavlja Komisiji na zahtjev.
- (3) Početni plan predviđenih isplata sadrži sažete planove godišnjih isplata za čitav period sprovođenja i planove mjesečnih isplata za prvih dvanaest mjeseci Programa. Naknadni planovi sadrže sažete planove godišnjih isplata za bilans u periodu sprovođenja Programa i planove mjesečnih isplata za narednih četrnaest mjeseci.
- (4) Država korisnica IPA III podrške dužna je da uspostavi i održava računovodstveni sistem u skladu sa klauzulom 4(3)(a) Aneksa A FFPA koji sadrži makar informacije o ugovorima kojima se upravlja u okviru Programa navedenog u Aneksu IV.
- (5) U skladu sa članom 57 stav 2 FFPA, troškovi priznati u računovodstvenom sistemu koji se vodi u skladu sa odjeljkom 4 ovog člana morali su nastati, biti prihvaćeni i plaćeni i moraju odgovarati stvarnim troškovima dokazanim pratećim dokumentima i koriste se kada je to prikladno da se isplati ukupan iznos pretfinansiranja koji je korisnica IPA III podrške platila u sklopu lokalnih ugovora.

Član 5 - Odredbe o izvršenim plaćanjima državi korisnici IPA III podrške od strane Komisije

- (1) Svaki zahtjev za pretfinansiranje sastoji se od godišnjih finansijskih izvještaja za Program, uključujući ugovorene iznose, isplaćene i priznate troškove.
- (2) Prva isplata iznosa pretfinansiranja obavlja se za 100% predviđenih isplata za prvu godinu plana predviđenih isplata u skladu sa članom 4 stav 2. Ovaj zahtjev za

⁵ IPA-APP je namjenska IT aplikacija koju je razvio Generalni direktorat za susjedstvo i pregovore o proširenju (DG NEAR) kako bi zamijenio iPerseus koji je bio alat koji se koristio za praćenje sprovođenja pretpristupnih fondova pod indirektnim upravljanjem od strane država korisnica (IMBC).

pretfinansiranje mora biti potkrijepljen bankovnim ovlaštenjima za sve bankovne račune Programa, ako je primjenjivo.

- (3) Država korisnica IPA III podrške dostavlja zahtjeve za naknadno plaćanje iznosa pretfinansiranja kada ukupni bankovni saldo Programa bude ispod iznosa predviđenih isplata za narednih pet mjeseci Programa.
- (4) Svaki zahtjev za dodatno pretfinansiranje uključuje:
 - a) Bankovni saldo za Program na dan presjeka zahtjeva;
 - b) Ažurirana bankovna ovlaštenja za sve bankovne račune Programa, ako je primjenjivo;
 - c) Proračun isplata za potrebe Programa za narednih četrnaest mjeseci na datum presjeka zahtjeva kako je navedeno u članu 4 stav 2;
 - d) Izvještavanje u IPA-APP aplikaciji.
- (5) Država korisnica IPA III podrške može za svako naredno pretfinansiranje tražiti iznos predviđenih ukupnih isplata za dvanaest mjeseci od datuma presjeka zahtjeva, umanjen za salda iz stava 4(a) ovog člana na datum presjeka zahtjeva, za sredstva uvećana za svaki iznos financiran od strane države korisnice instrumenta IPA III prema stavu 6 ovog člana, a koji još uvijek nije nadoknađen.

Komisija zadržava pravo da umani sva naknadna plaćanja pretfinansiranja ukoliko ukupni bankovni saldo države korisnice IPA III podrške u okviru ovog Programa premašuje proračun predviđenih isplata za narednih četrnaest mjeseci.

- (6) U slučaju kada je isplata umanjena shodno stavu 5 ovog člana, država korisnica IPA III podrške mora financirati Program iz sopstvenih sredstava do iznosa umanjenja. Država korisnica IPA III podrške može zatim tražiti nadoknadu tog financiranja u sklopu narednog zahtjeva za sredstva kao što je precizirano u stavu 5 ovog člana.
- (7) U skladu sa članom 33(1) FFPA, Komisija zadržava pravo da obradi djelimična plaćanja u granicama raspoloživih sredstava. Kada sredstva ponovo budu raspoloživa, Komisija odmah obrađuje isplatu preostalog iznosa.
- (8) Komisija ima pravo na povraćaj prekomjernih bankovnih salda koji su ostali neiskorišćeni duže od dvanaest mjeseci. Prije ostvarivanja tog prava, Komisija poziva državu korisnicu IPA III podrške da navede razloge za kašnjenje u isplati sredstava i da pokaže stalnu potrebu za njima tokom naredna dva mjeseca.
- (9) Kamate nastale na bankovnim računima koji se koriste za ovaj Program ne dospijevaju Komisiji.
- (10) Shodno članu 33(4) FFPA, ukoliko prekid roka za zahtjeve za plaćanje premašuje dva mjeseca, država korisnica IPA III podrške može tražiti odluku od strane Komisije o tome da li treba produžiti prekid roka.
- (11) Ovjereni izvještaj o troškovima iz člana 36(1) FFPA dostavlja Nacionalni službenik za ovjeravanje (NAO), najkasnije 16 mjeseci nakon završetka operativnog perioda za sprovođenje.

Član 6 - Prekid plaćanja

- (1) Ne dovodeći u pitanje obustavu ili okončanje ovog Finansijskog sporazuma po članovima 18, odnosno 19, kao i ne dovodeći u pitanje članove 38 i 39 FFPA, Komisija može djelimično ili u potpunosti prekinuti plaćanja ukoliko:

- (a) Komisija utvrdi ili je duboko zabrinuta da je država korisnica IPA III podrške počinila značajne greške, nepravilnosti ili prevaru koje dovode u pitanje zakonitost ili ispravnost pojedinih glavnih transakcija prilikom sprovođenja Programa, ili nije ispunila svoje obaveze po ovom Finansijskom sporazumu, uključujući obaveze koje se odnose na sprovođenje Plana vidljivosti i komunikacija;
- (b) Komisija utvrdi ili je duboko zabrinuta da je država korisnica IPA III podrške počinila sistemske ili ponavljajuće greške, nepravilnosti, prevare ili kršenja obaveza iz ovog ili drugih Finansijskih sporazuma, pod uslovom da te greške, nepravilnosti, prevare ili kršenja obaveza imaju značajan uticaj na sprovođenje ovog Finansijskog sporazuma ili dovode u pitanje pouzdanost sistema interne kontrole države korisnice IPA III podrške ili zakonitost i ispravnost osnovnog troška.

Član 7 - Povraćaj sredstava

- (1) Pored slučajeva iz člana 40 FFPA, Komisija može povratiti sredstva od države korisnice IPA III kako je predviđeno Finansijskom uredbom, a naročito u slučaju:
 - (a) da ciljevi i rezultati utvrđeni u Aneksu I nisu ostvareni ili nisu korišteni u predviđenu svrhu
 - (b) neprihvatljivog troška;
 - (c) nepoštovanja stope sufinansiranja kako je predviđeno Aneksom I;
 - (d) troška nastalog kao posljedica grešaka, nepravilnosti, prevare ili kršenja obaveza prilikom sprovođenja Programa, naročito prilikom postupaka nabavki i dodjele bespovratnih sredstava.
 - (e) slabosti ili nedostataka u sistemima upravljanja i kontrole države korisnice IPA III podrške, što dovodi do primjene finansijske korekcije.
- (2) U skladu s nacionalnim pravom, NAO je dužan da izvrši povraćaj doprinosa koji je isplaćen državi korisnici IPA III podrške od primalaca koji su se našli u bilo kojoj od situacija utvrđenih u stavu 1 tačke b i d ovog člana ili navedenih u članu 40 Finansijskog sporazuma. Ukoliko NAO ne uspije da izvrši povraćaj sredstava u cjelosti ili djelimično, to ne sprečava Komisiju da povрати predmetna sredstva od države korisnice IPA III podrške.
- (3) Iznosi koji su na nepropisan način plaćeni ili nadoknađeni od strane države korisnice IPA III podrške, iznosi iz finansijskih garancija za ispunjenje obaveza i garancija za pretfinansiranje koje su podnijete na osnovu postupaka nabavki i dodjele bespovratnih sredstava, iznosi novčanih kazni koje je država korisnica IPA III podrške nametnula kandidatima, ponuđačima, podnosiocima zahtjeva, ugovaračima ili korisnicima bespovratnih sredstava ponovo se koriste za svrhe Programa ili se vraćaju Komisiji.

Član 7a – Finansijske korekcije i zatvaranje

Na osnovu članova 42, 43 i 47 FFPA, Komisija daje dopunske smjernice o postupcima

provjere i prihvatanju računa, uključujući finansijske korekcije, i zatvaranje.

Drugi dio: Odredbe koje se primjenjuju na budžetsku podršku

Član 8 - Dijalog o politici

Država korisnica IPA III podrške i Komisija obavezuju se da će uspostaviti redovan i konstruktivan dijalog na odgovarajućem nivou o sprovođenju ovog Finansijskog sporazuma.

Član 9 - Provjera uslova i isplata

- (1) Komisija provjerava uslove za isplatu tranši komponente budžetske podrške, kao što je utvrđeno u relevantnom Dodatku Aneksu I.
- (2) Kada Komisija zaključi da nijesu ispunjeni uslovi za isplatu, ona bez odlaganja o tome obavještava državu korisnicu IPA III podrške.
- (3) Zahtjevi za isplatu koje podnosi država korisnica IPA III podrške prihvatljivi su za finansiranje od strane EU pod uslovom da su u skladu s odredbama iz Aneksa I i relevantnog Dodatka, te da su podnijeti tokom faze operativnog sprovođenja.
- (4) Država korisnica IPA III podrške primjenjuje svoje nacionalne devizne propise na nediskriminatorni način na sve isplate komponente budžetske podrške.

Član 10 - Transparentnost budžetske podrške

Država korisnica IPA III podrške saglasna je da Komisija objavi ovaj Finansijski sporazum i sve njegove izmjene i dopune, uključujući i elektronskim putem, sa takvim osnovnim informacijama o budžetskoj podršci koje Komisija smatra prikladnim. Sadržaj takve publikacije u skladu je s propisima EU koji važe za zaštitu ličnih podataka.

Član 11 - Povraćaj sredstava za budžetsku podršku

Komisija može izvršiti povraćaj cijelog ili dijela iznosa isplata, uz dužno poštovanje načela proporcionalnosti, ukoliko utvrdi da je isplata postala nevažeća usljed ozbiljne nepravilnosti koja se može pripisati državi korisnici IPA III podrške, naročito ukoliko je država korisnica IPA III podrške pružila nepouzdana ili netačne informacije, ili je bila prisutna korupcija ili prevara.

Treći dio: Odredbe koje važe za ovaj Finansijski sporazum bez obzira na način upravljanja

Član 12 – Period izvršenja, period operativnog sprovođenja i rok za ugovaranje

- (1) Period izvršenja je period tokom kojeg se sprovodi Finansijski sporazum i obuhvata period operativnog sprovođenja kao i fazu zatvaranja. Trajanje ovog perioda propisano je članom 2(1) Posebnih uslova i počinje stupanjem na snagu ovog Finansijskog sporazuma, a završava se završnim datumom za realizaciju Finansijskog sporazuma.
- (2) Period operativnog sprovođenja je period u kojem se završavaju sve operativne djelatnosti obuhvaćene nabavkama, ugovorima o bespovratnim sredstvima i sporazumima o delegiranju. Trajanje ovog perioda propisano je članom 2(2) Posebnih uslova i počinje stupanjem na snagu ovog Finansijskog sporazuma.
- (3) Ugovorno tijelo dužno je da se pridržava perioda izvršenja i operativnog sprovođenja prilikom zaključivanja i sprovođenja nabavki, ugovora o bespovratnim sredstvima i sporazuma o delegiranju u okviru ovog Finansijskog sporazuma.
- (4) Ne dovodeći u pitanje član 29(2) FFPA, troškovi povezani sa aktivnostima prihvatljivi su za finansiranje od strane EU samo ukoliko su nastali u toku perioda operativnog sprovođenja. Troškovi koji su nastali prije stupanja na snagu Finansijskog sporazuma nisu prihvatljivi za finansiranje od strane EU osim ako je drugačije predviđeno članom 7 Posebnih uslova.
- (5) U skladu sa članom 29(3)(b) FFPA, i ne dovodeći u pitanje njegov član 28 kao ni član 7 Posebnih uslova, sljedeći troškovi koje napravi država korisnica IPA III podrške ne ispunjavaju uslove za finansiranje u okviru ovog sporazuma o finansiranju:
 - a) bankarski troškovi, troškovi garancija i slični troškovi;
 - b) novčane i administrativne kazne;
 - c) troškovi parničnog postupka;
 - d) gubici po osnovu kursnih razlika;
 - e) dugovanja i naknade za otplatu duga (kamate);
 - f) pokrivanje gubitaka, dugova ili potencijalnih budućih finansijskih obaveza;
 - g) krediti trećim licima, ako nije drugačije određeno posebnim uslovima;
 - h) negativne kamate koje naplaćuju banke ili druge finansijske institucije.
- (6) Ugovori o nabavkama, bespovratnim sredstvima i ugovori o delegiranju zaključuju se najkasnije tri mjeseca od stupanja na snagu Finansijskog sporazuma, osim za:
 - (a) izmjene i dopune već zaključenih ugovora, koje za rezultat nemaju povećanje EU doprinosa;
 - (b) zakonske obaveze koje se zaključuju nakon prijevremenog raskida postojećeg ugovora o nabavci;
 - (c) ugovore koji se odnose na reviziju i procjenu, koji se mogu potpisati nakon perioda operativnog sprovođenja;
 - (d) promjenu tijela zaduženog za sprovođenje.
- (7) Ugovor o nabavkama ili bespovratnim sredstvima koji nije doveo do bilo kakvog plaćanja tokom dvije godine od njegovog potpisivanja automatski se raskida, a njegovo finansiranje

obustavlja, osim u slučaju parničnih sporova pred sudovima ili arbitražnim tijelima.

Član 13 - Dozvole i ovlašćenja

Ne dovodeći u pitanje član 27 FFPA, svaka vrsta dozvole i/ili ovlašćenja koja je neophodna za sprovođenje Programa pravovremeno se izdaje od strane nadležnih organa države korisnice IPA III podrške, u skladu s nacionalnim pravom.

Član 14 – Zahtjevi u pogledu izvještavanja

- (1) Za potrebe opštih zahtjeva u pogledu izvještavanja Komisije navedenih u članu 59 Okvirnog sporazuma o godišnjem izvještaju o sprovođenju IPA III podrške, nacionalni koordinator za IPA podršku (NIPAK) koristi obrazac koji je dala Komisija.
- (2) Za potrebe člana 60 Okvirnog sporazuma, NIPAK podnosi završni izvještaj Komisiji o sprovođenju aktivnosti koje se implementiraju pod indirektnim upravljanjem države korisnice IPA III podrške u okviru ovog Programa i najkasnije šesnaest mjeseci nakon kraja perioda operativnog sprovođenja. NIPAK koristi obrazac koji je dostavila Komisija.
- (3) Za potrebe člana 61(1) FFPA, nacionalni službenik za ovjeravanje (NAO) do 15. januara naredne finansijske godine dostavlja u elektronskoj formi primjerak podataka sadržanih u računovodstvenom sistemu utvrđenom u okviru člana 4(4). To treba potkrijepiti potpisanim nerevidiranim sažetim finansijskim izvještajem u skladu s tačkom (c) Aneksa III.
- (4) Za potrebe posebnih zahtjeva u pogledu izvještavanja u okviru indirektnog upravljanja navedenih u tački (a) člana 61(2) i članu 61(3) FFPA o godišnjim finansijskim izvještajima, NAO u državi korisnici IPA III podrške koristi obrasce date u tačkama (a) i (b) Aneksa III ovog Finansijskog sporazuma.

Član 15 - Prava intelektualne svojine

- (1) Ugovori koji se finansiraju u okviru ovog Finansijskog sporazuma obezbjeđuju državi korisnici IPA III podrške da dobije sva neophodna prava intelektualne svojine u pogledu informacionih tehnologija, studija, nacрта, planova, reklamnog i svakog drugog materijala sačinjenog za potrebe planiranja, sprovođenja, praćenja i ocjenjivanja.
- (2) Država korisnica IPA III podrške garantuje da Komisija, ili bilo koje tijelo ili lice koje je Komisija ovlastila ima pristup i pravo da koristi taj materijal. Komisija će takav materijal koristiti isključivo za svoje potrebe.

Član 16 - Konsultacije između države korisnice IPA III podrške i Komisije

- (1) Država korisnica IPA III podrške i Komisija međusobno se konsultuju prije nego što na sljedeći nivo dovedu bilo koji spor koji se odnosi na sprovođenje ili tumačenje ovog Finansijskog sporazuma shodno članu 20.

- (2) U slučaju da Komisija uoči problem u sprovođenju procedura koje se odnose na sprovođenje ovog Finansijskog sporazuma, ona uspostavlja sve neophodne kontakte sa državom korisnicom IPA III podrške kako bi se situacija poboljšala i preduzeli svi neophodni koraci.
- (3) Konsulatcije mogu dovesti do izmjena i dopuna, obustave ili raskida ovog Finansijskog sporazuma.
- (4) Komisija redovno izvještava državu korisnicu IPA III podrške o sprovođenju aktivnosti opisanih u Aneksu I, a koji ne spadaju u Prvi dio ovih Opštih uslova.

Član 17 – Izmjene i dopune ovog Finansijskog sporazuma

- (1) Sve izmjene i dopune ovog Finansijskog sporazuma sačinjavaju se u pisanoj formi, uključujući i razmjenu pisama.
- (2) Ukoliko država korisnica IPA III podrške zahtijeva izmjenu ili dopunu, zahtjev se podnosi Komisiji makar tri mjeseca prije namjeravanog stupanja na snagu izmjene ili dopune, osim u opravdanim slučajevima.
- (3) Komisija može izmijeniti dokumente u Aneksima III i IV a da pritom to ne zahtijeva izmjene i dopune ovog Finansijskog sporazuma. Države korisnice IPA III podrške obavještavaju se u pisanoj formi o svakoj takvoj izmjeni i dopuni i njenom stupanju na snagu.

Član 18 – Obustava ovog Finansijskog sporazuma

- (1) Finansijski sporazum može se obustaviti u sljedećim slučajevima:
 - (a) Komisija može obustaviti sprovođenje ovog Finansijskog sporazuma ukoliko država korisnica IPA III podrške prekrši obavezu iz ovog Finansijskog sporazuma;
 - (b) Komisija može obustaviti sprovođenje ovog Finansijskog sporazuma ukoliko država korisnica IPA III podrške prekrši bilo koju obavezu utvrđenu procedurama i standardnim dokumentima iz člana 18(2) FFPA;
 - (c) Komisija može obustaviti sprovođenje ovog Finansijskog sporazuma ukoliko država korisnica IPA III podrške ne ispunjava uslove za povjeravanje zadataka završenja budžeta;
 - (d) Komisija može obustaviti sprovođenje ovog Finansijskog sporazuma ukoliko država korisnica IPA III podrške odluči da obustavi ili prekine proces pristupanja EU;
 - (e) Komisija može obustaviti ovaj Finansijski sporazum ukoliko država korisnica IPA III podrške prekrši obavezu koja se odnosi na poštovanje ljudskih prava, demokratska načela i vladavinu prava i u ozbiljnim slučajevima korupcije ili ukoliko je država korisnica IPA III podrške kriva za tešku povredu dužnosti za koju postoje opravdani dokazi. Teška povreda dužnosti obuhvata sljedeće:
 - povredu važećih zakona ili propisa ili etičkih standarda profesije kojoj pripada lice ili subjekat, ili
 - svako nezakonito ponašanje lica ili subjekta koje ima uticaj na njegov profesionalni kredibilitet ako takvo ponašanje predstavlja nezakonitu ili pogrešnu namjeru ili grub nemar.

- (f) Ovaj Finansijski sporazum može se obustaviti u slučajevima više sile, kao što je u nastavku definisano. „Viša sila” znači bilo koju nepredviđenu ili izuzetnu situaciju ili događaj izvan kontrole strana koje sprečava bilo koju stranu da ispuni bilo koju od svojih obaveza, koja se ne može pripisati grešci ili nemaru s njihove strane (ili sa strane njihovih ugovarača, zastupnika ili zaposlenih) i za koju se ispostavi da je nepremostiva uprkos svoj revnosti. Neispravnost na opremi ili materijalu ili kašnjenja u njihovom obezbjeđivanju, radni sporovi, štrajkovi ili finansijske poteškoće ne mogu biti navedeni kao viša sila. Ne smatra se da strana krši svoje obaveze ukoliko je ona spriječena da ih ispuni zbog slučaja više sile o kojoj je druga strana propisno obaviještena. Strana koja se suočava s višom silom o tome obavještava drugu stranu bez odlaganja, navodeći prirodu, vjerovatno trajanje i očekivani učinak problema, te preduzima sve mjere kako bi minimizirala moguću štetu. Ukoliko viša sila utiče samo na dio Programa, obustava Finansijskog sporazuma može biti djelimična. Nijedna strana ne smatra se odgovornom za kršenje svojih obaveza po ovom Finansijskom sporazumu ukoliko je ona spriječena da ih izvrši od strane više sile, pod uslovom da preduzme mjere da na najmanju mjeru svede moguću štetu.
- (2) Komisija može obustaviti ovaj Finansijski sporazum bez prethodnog obavještenja.
 - (3) Komisija može preduzeti sve odgovarajuće mjere predostrožnosti prije nego što dođe do obustave.
 - (4) Kada je obustava konstatovana, ukazuje se na posljedice po tekuće ili ugovore o nabavkama, bespovratnim sredstvima i sporazumima o delegiranju koji tek treba da budu potpisani.
 - (5) Obustava ovog Finansijskog sporazuma ne dovodi u pitanje obustavu plaćanja i okončanje ovog Finansijskog sporazuma od strane Komisije u skladu s članom 6 i članom 19.
 - (6) Ugovorne strane nastavljaju sprovođenje Finansijskog sporazuma onda kada to uslovi dozvole uz prethodno pisano odobrenje Komisije. To ne dovodi u pitanje eventualne izmjene i dopune ovog Finansijskog sporazuma koje mogu biti neophodne kako bi se Program prilagodio novim uslovima sprovođenja, uključujući, ako je moguće, produženje perioda operativnog sprovođenja i izvršenja, ili okončanje ovog Finansijskog sporazuma u skladu s članom 19.

Član 19 - Okončanje ovog Finansijskog sporazuma

- (1) Ukoliko problemi koji su doveli do obustave ovog Finansijskog sporazuma ne budu riješeni u periodu od najviše 180 dana, obje strane mogu okončati Finansijski sporazum uz otkazni rok od 30 dana.
- (2) Kada je okončanje sporazuma konstatovano, ukazuje se na posljedice po tekuće ugovore o nabavkama i bespovratnim sredstvima, sporazume o delegiranju i slične ugovore ili bespovratna sredstva, i sporazume o delegiranju koji tek treba da budu potpisani.
- (3) Okončanje ovog Finansijskog sporazuma ne isključuje mogućnost da Komisija izvrši finansijske ispravke u skladu s članovima 43 i 44 Okvirnog sporazuma.

Član 20 – Primjenjivo pravo, rješavanje sporova

- (1) Ovaj Sporazum regulisan je pravom EU.
- (2) Ukoliko se spor u vezi s tumačenjem, primjenom ili valjanošću Sporazuma ne može riješiti

sporazumno, rješava se arbitražom u skladu s arbitražnim pravilima Stalnog arbitražnog suda iz 2012. godine, pod sljedećim uslovima:

(a) Sastav Vijeća

Za potraživanja od 500 000 eura ili više: vijeće se sastoji od tri arbitra. Svaka strana imenuje jednog arbitra u roku od 40 kalendarskih dana nakon prijema zahtjeva o arbitraži. Dva arbitra koje su imenovala ugovorne strane imenuju trećeg arbitra koji će biti predsjedavajući arbitar.

Za potraživanja ispod 500 000 eura vijeće se sastoji od jednog arbitra, osim ako se strane ne dogovore drugačije.

Ako se vijeće ne sastavi u roku od 80 kalendarskih dana nakon prijema zahtjeva za arbitražu, bilo koja ugovorna strana može zatražiti od Sekretarijata Stalnog arbitražnog suda ili nekog drugog za obje strane prihvatljivog neutralnog organa da imenuje neophodne arbitre.

(b) Sjedište

Sjedište Arbitražnog vijeća je Hag, Holandija.

(c) Jezik

Jezik u arbitražnom postupku je engleski ili neki drugi objema ugovornim stranama prihvatljiv službeni jezik Evropske unije. Dokazi se mogu iznositi i na drugim jezicima, ukoliko se ugovorne strane tako dogovore.

(d) Postupak

Ne može se pribjegavati privremenim mjerama, intervencijama trećih strana i intervencijama amicus curiae ("prijatelja suda").

Ukoliko ugovorna strana traži od vijeća da informacije ili materijal tretira kao povjerljive, odluka se donosi u obliku obrazloženog naloga i nakon što se sasluša druga ugovorna strana (daje se period od 10 kalendarskih dana za podnošenje primjedbi). Vijeće odmjerava razloge za zahtjev, prirodu informacija i pravo na efikasnu sudsku zaštitu. Vijeće naročito može da:

- objavi ono što se tiče određenih preuzetih obaveza
- ili odluči protiv objavljivanja, ali da naredi da se izradi verzija ili rezime informacija ili materijala koji nisu povjerljivi, a koji sadrži dovoljno informacija kako bi se omogućilo drugoj ugovornoj strani da izrazi svoje stavove na smislen način.

Ako se od vijeća zatraži da se slučaj vodi pred kamerama, odluka se donosi nakon saslušanja druge ugovorne strane (daje se 10 kalendarskih dana za dostavljanje primjedbi). Vijeće uzima u obzir razloge za zahtjev i primjedbe druge ugovorne strane (ukoliko ih ima).

Ukoliko se od vijeća zatraži da tumači ili primjenjuje pravo Evropske unije, ono odgađa postupak i zahtijeva od „predsjednika Visokog suda u Parizu” (Président du Tribunal de grande instance de Paris, „juge d'appui”), u skladu sa članovima 1460. i 1505 Francuskog građanskog procesnog zakonika da zatraži prethodno rješenje (preliminiranu odluku) od Suda Evropske unije u skladu sa članom 267 UFEU-a. Postupak pred arbitražnim sudom nastavlja se nakon donošenja odluke juge d'appui (pomoćnog sudije). Odluka Suda pravde i sudije d'appui (pomoćni sudija) obavezujuća je za vijeće.

Arbitražna odluka je konačna i obavezujuća za ugovorne strane i sprovodi se bez

odlaganja.

Bilo koja ugovorna strana može zatražiti da presudu preispita Apelacioni sud u Hagu (Gerechtshof Den Haag) na osnovu važećeg domaćeg prava. U tom slučaju, odluka se neće smatrati konačnom do okončanja ovog postupka. Odluka suda zaduženog za reviziju je obavezujuća za vijeće.

(e) Troškovi

Troškovi arbitraže sastoje se od:

- naknada i razumnih troškova za arbitre
- razumnih troškova za vještake i svjedoke koje je odobrilo vijeće i
- naknada i troškove Sekretarijata Stalnog arbitražnog suda za arbitražne postupke (npr. hrana i piće, obezbjeđivanje naknada službenicima, prostorije, prevod).

Naknade arbitara ne smiju biti veće od:

- 30 000 eura po arbitru ako je sporni iznos manji od 1 000 000 eura.
- 15% od spornog iznosa ako taj iznos prelazi 1 000 000 eura. U svakom slučaju, naknade arbitara ne smiju prelaziti 300 000 eura.

Troškove arbitraže snose ugovorne strane u jednakom iznosu, osim ako nije drugačije dogovoreno.

Ugovorne strane snose vlastite troškove pravnog zastupanja i druge troškove koji su nastali u vezi s arbitražom.

(f) Privilegije i imunitet

Sporazum o sprovođenju arbitraže prema Arbitražnim pravilima Stalnog arbitražnog suda iz 2012. godine ne predstavlja i ne može se tumačiti kao odricanje od privilegija ili imuniteta bilo koje od ugovornih strana, na koje one imaju pravo.

Član 21 – Restriktivne mjere EU

(1) Definicije

- (a) "Restriktivne mjere EU" znače restriktivne mjere donesene u skladu sa Ugovorom o Evropskoj uniji (UEU) ili Ugovorom o funkcionisanju Evropske unije (UFEU).
 - (b) "Lice pod restrikcijom" odnosi se na sve subjekte, pojedince ili grupe pojedinaca koje je EU odredila kao subjekte koji podliježu restriktivnim mjerama EUEU⁶.
- (2) U svim svojim odnosima, ugovorne strane priznaju da se prema pravu EU nikakva sredstva ili ekonomski resursi EU ne smiju staviti na raspolaganje osobama koje su direktno ili indirektno pod restrikcijom, ili u njihovu korist.
 - (3) Država korisnica IPA III podrške dužna je da obezbijedi da se nijedna transakcija koja se potvrđeno nalazi na listi sankcionisanih od EU neće izvršiti na teret EU fondova, bilo direktno ili indirektno. Država korisnica IPA III spodrske se obavezuje da poštuje ovu

⁶ www.sanctionsmap.eu. Mapa sankcija je informatički alat za identifikaciju režima sankcija. Izvor sankcija proizlazi iz pravnih akata objavljenih u Službenom listu Evropske unije (SL). U slučaju neslaganja između objavljenih pravnih akata i ažuriranja na web stranici, u obzir se uzima verzija SL.

obavezu:

- (a) provjerom ko se nalazi na listi sankcija EU, prije potpisivanja sporazuma i prije vršenja plaćanja u skladu sa njima, što se odnosi na svakog ugovarača, korisnika bespovratnih sredstava i krajnjeg primaoca sa kojima država korisnica IPA III podrške ima ili se očekuje da će imati direktan ugovorni odnos (direktni primalac), kako bi se procijenilo da li je takav primalac osoba pod restriktivnim mjerama EU.
 - (b) detaljnom provjerom ili drugim odgovarajućim sredstvima (koja mogu uključivati i ex post verifikaciju) na osnovu pristupa zasnovanog na procjeni rizika, da nijedan subjekt koji bi indirektno dobio sredstva nije osoba pod restriktivnim mjerama EU.
- (4) U slučaju da Korisnik IPA III podrške procijeni da je bilo koji od primalaca (direktan ili indirektan) sredstava EU osoba pod restriktivnim mjerama EU, država korisnica je dužna da po hitnom postupku obavijesti Komisiju.
 - (5) Ne dovodeći u pitanje obavezu iz gornje tačke 3, ukoliko Komisija ocijeni da upotreba finansijske pomoći Unije u okviru IPA III rezultira ili je dovela do kršenja restriktivnih mjera EU, odgovarajući iznosi neće biti isplaćeni kao finansijska pomoć Unije u okviru IPA III podrške. To ne dovodi u pitanje pravo Komisije da obustavi ili prekine akciju na koju takvo kršenje utiče, da povрати sva finansijska sredstva EU koja su doprinos Komisije, ili da obustavi ili raskine ovaj Sporazum o finansiranju.
 - (6) Određivanje korektivnih mjera vršiće se u skladu sa načelom proporcionalnosti. Korektivne mjere odnose se samo na sredstva EU koja su stavljena na raspolaganje primaocu ili u njegovu korist za period tokom kojeg je on u statusu lica pod restriktivnim mjerama EU.
 - (7) Ova klauzula ne dovodi u pitanje izuzetke sadržane u Restriktivnim mjerama EU.

Akcionni dokument za za proširnje koridora autoputa u okviru transevropske transportne mreže u Crnoj Gori, Ruta 4, dionica Mateševo-Andrijevica

Finansijski sporazum između Vlade Crne Gore i Evropske komisije u vezi sa višegodišnjim akcionom planom 2024-2027 za Crnu Goru, za proširenje koridora autoputa Bar-Boljare, u okviru evropske transportne mreže, pripremljen je od strane Evropske komisije, u saradnji sa Ministarstvom evropskih poslova (MEP). U tabeli ispod su date budžetske informacije.

Država korisnica	Crna Gora
Modalitet upravljanja	Indirektno upravljanje
Ukupni troškovi	600.000.000,00 eur
Ukupni doprinos EU	100.000.000,00 eura
Kredit Evropske banke za obnovu i razvoj	200.000.000,00 eur
Doprinos Vlade Crne Gore	300.000.000,00 eur

Krajnji rok za zaključivanje ugovora o donaciji (grantu) je 3 godine od datuma zaključenja sporazuma o finansiranju budžetskih obaveza za 2024. godinu.

Indikativni period implementacije je 72 mjeseca od zaključenja Ugovora o finansiranju budžeta za 2024. godinu.

Konačan datum za implementaciju finansijskog sporazuma je 12 godina nakon zaključenja ugovora o finansiranju budžeta za 2024. godinu.

Kratak Opis Akcije

Glavni cilj izgradnje druge dionice autoputa, Mateševo-Andrijevića, je unaprijeđenje postojećeg stanja saobraćajne infrastrukture i jačanje drumskog saobraćaja koji predstavlja nacionalni prioritet za Crnu Goru, posebno u pogledu koridora koji povezuje Bar, glavnu luku Crne Gore, sa granicom sa Srbijom kod Boljara. Poboljšanjem drumskih, saobraćajnih, veza smanjuju se gužve, olakšava se trgovina unutar zemlje, skraćuje se vrijeme putovanja i povećava bezbjednost na putevima. Povećana trgovina (i roba i usluga) dovodi do otvaranja novih radnih mjesta, podstiče konkurentnost i stvara bolje mogućnosti za saradnju i inovacije. Navedeno će u konačnom omogućiti efikasnu, bezbjednu i brzu vezu između nerazvijenog sjevernog i razvijenog južnog područja Crne Gore, stvarajući mogućnost za povezivanje i integraciju ovih područja i poboljšanje protoka ljudi i robe. To će olakšati pristup regionalnim tržištima. Budući da je autoput Bar-Boljare produžetak koridora Orijent (Bliski Istok)/Istočni Mediteran na Zapadni Balkan, omogućiće efikasnu povezanost između zemalja sjeverne, centralne i južne Evropske unije i Zapadnog Balkana.

Ukupna procijenjena vrijednost projekta je 600 miliona eura. Predviđeno je da izdvajanje iz nacionalnog budžeta iznosi 300 milion eura, dok je kreditno zaduženje kod vodeće međunarodne finansijske institucije, Evropske banke za obnovu i razvoj (EBRD), procijenjeno na 200 miliona eura. Evropska komisija je za ovaj projekat ranije odobrila sredstva kroz Zapadnobalkanski investicioni okvir u iznosu od 7,5 miliona eura za pripremu studije izvodljivosti, njeno ažuriranje i pripremu idejnog projekta, dok je u julu 2024. godine u okviru Ekonomsko-investicionog plana (EIP) za Zapadni Balkan usvojila odluku o finansiranju granta od 100 miliona eura iz IPA III sredstava za podršku izgradnji dionice auto-puta Bar-Boljare, između Mateševa i Andrijevice.

U oktobru 2020. godine, Evropska komisija usvojila je sveobuhvatan ekonomski i investicioni plan (EIP) za zapadni Balkan, koji ima za cilj da podstakne dugoročni ekonomski oporavak regiona, podrži zelenu i digitalnu tranziciju, podstakne regionalnu integraciju i konvergenciju sa Evropskom unijom. U cilju podrške implementaciji zrelih vodećih projekata iz oblasti saobraćaja, identifikovanih u EIP-u, ova akcija će podržati Crnu Goru u daljem razvoju TEN-T saobraćajne mreže, rute 4. Biće obezbeđeno sufinansiranje za dopunu kredita za izgradnju sledeće prioritetne deonice autoputa Bar-Boljare. Akcija je u skladu sa prethodnom podrškom IPA-e i posebno Investicionog okvira za Zapadni Balkan (WBIF) sektoru saobraćaja u Crnoj Gori, to je ključna donacija koja osigurava da se inače marginalna, ekonomski održiva akcija pripremi prema najvišim standardima i da se potom sprovede na vrijeme.

Finansijski sporazum IPA III - Aneks IA Tabelarni sažetak budžeta (v. 22. jun 2022)

ANEKS IA – TABELARNI SAŽETAK BUDŽETA

Naziv
programa:
Korisnik IPA
III:
OPSYS
Ref.br.
programa:

Program		Direktno upravljanje							Indirektno upravljanje							Ukupno			
		Bespovratna sredstva (grantovi)			Nabavka			Budžetska podrška	UKUPNO DU	Indirektno upravljanje povjerenim subjektima (IMEE)			Indirektno upravljanje sa državom korisnicom IPA III podrške (IMBC)						UKUPNO IU
Prozor	Akcija	Doprinos EU	Doprinos treće strane	Ukupno	Doprinos EU	Doprinos treće strane	Ukupno	Doprinos EU	Doprinos EU	Doprinos EU	Doprinos treće strane	Ukupno	Doprinos EU	Doprinos treće strane	Ukupno	Doprinos EU	Doprinos EU	Doprinos treće strane	Ukupno
Prozor 1		-	-	0	-	-	0		0	-	-	0	-	-	0	0	0	0	0
Ukupno prozor 1		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Prozor 2		-	-	0	-	-	0		0			0	-	-	0	0	0	0	0
			-	0		-	0		0			0	-	-	0	0	0	0	0
Ukupno prozor 2		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Prozor 3		-	-	0	-	-	0		0	-	-	0			0	0	0	0	0
			-	0		-	0		0	-	-	0		-	0	0	0	0	0
Ukupno prozor 3		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Prozor 4			-	0		-	0		0	-	-	0		-	0	0	0	0	0
Ukupno prozor 4		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
UKUPNO Program		0	0	0	0	-	0	-	0	-	-	0			0	0	0	0	0